

TEMA 36. Sedma božja zapoved

Sedma zapoved prepoveduje, da bi krivično jemali ali zadrževali dobrino bližnjega in kakorkoli delali krivico bližnjemu v njegovih dobrinah.

26. Nov. 2013

»Sedma zapoved prepoveduje, da bi krivično jemali ali zadrževali dobrino bližnjega in kakorkoli delali krivico bližnjemu v njegovih dobrinah. Predpisuje pravičnost in ljubezen pri ravnanju z zemeljskimi dobrinami in s sadovi človeškega

dela. Z ozirom na skupni blagor zahteva, da spoštujemo vesoljno namenitev dobrin in pravico do zasebne lastnine. Krščansko življenje si prizadeva dobrine tega sveta naravnati na Boga in na bratovsko ljubezen« (*Katekizem*, 2401).

1. Vesoljna namenitev dobrin in zasebna lastnina

»V začetku je Bog zemljo in njena bogastva zaupal skupnemu upravljanju človeštva, da bi skrbelo zanjo, ji s svojim delom gospodovalo in uživalo njene sadove (Prim. *1 Mz* 1,26-29). Dobrine stvarstva so namenjene vsemu človeškemu rodu« (*Katekizem*, 2402).

Kljub temu pa je »prilastitev dobrin zakonita zato, da ljudem zagotovi svobodo in dostojanstvo oseb, da pomaga vsakomur poskrbeti za njegove osnovne potrebe in za potrebe tistih, za katere je dolžan skrbeti« (*prav tam*).

»Pravica do zasebne lastnine, pridobljene z delom ali prejete od drugega z dedovanjem ali z darom, ne odpravlja prvotne podarjenosti zemlje celoti človeštva. Vesoljna namenitev dobrin ostaja prvenstvena^[1], četudi je res, da se za pospeševanje skupne blaginje zahteva spoštovanje zasebne lastnine, njene pravice in njenega izvrševanja« (*Katekizem*, 2403). Spoštovanje pravice do zasebne lastnine je pomembno za urejen razvoj družbenega življenja.

»“Pri uporabljanju zemeljskih dobrin mora človek na zunanje reči, ki jih ima zakonito v lasti, gledati ne tako, kakor da so samo njegove, temveč mora gledati nanje tudi kot na skupne: v tem pomenu namreč, da morejo koristiti ne le njemu, ampak tudi drugim” (II. vatikanski koncil, *Konst. Gaudium et spes*, 69, 1). Posest neke dobrine postavi njenega lastnika za oskrbnika božje

previdnosti, da bi to dobrino napravljajal rodovitno in bi od tega priobčeval dobrote drugemu, in sicer najprej tistim, ki so mu blizu« (*Katekizem*, 2404).

Marksistični socializem in še zlasti komunizem, ki med drugim zahteva absolutno podrejenost posameznika družbi, zanika pravico osebe do zasebnega lastništva proizvodnih dobrin (tistih, ki omogočajo pridobivanje drugih dobrin, kot so zemlja, proizvodni obrati itd.) in trdi, da ima te dobrine lahko v lasti samo država, kot pogoj za vzpostavitev *brezrazredne družbe*.^[2]

»Cerkev je zavrgla totalitarne in ateistične ideologije, pridružene v modernih časih *komunizmu* ali *socializmu*. Na drugi strani je Cerkev v praksi *kapitalizma* odklonila individualizem in absolutni primat tržne ekonomije nad človeškim delom« (*Katekizem*, 2425).^[3]

2. Uporaba dobrin: zmernost, pravičnost in solidarnost

»Spoštovanje človeškega dostojanstva zahteva, da v gospodarskih stvareh izvršujemo naslednje kreposti: krepost *zmernosti*, da bi brzdali navezanost na dobrine tega sveta; krepost *pravičnosti*, da bi varovali pravice bližnjega in mu dali, kar mu gre, in krepost *solidarnosti*« (*Katekizem*, 2407).

Del zmernosti je tudi krepost *uboštva*, ki ne pomeni *ne imeti*, ampak biti nenavezan na gmotne dobrine, zadovoljiti se s tem, kar zadošča za trezno in zmerno^[4] življenje, ter upravljati dobrine za služenje drugim. Naš Gospod nam je dajal zgled uboštva in nenavezanosti od svojega prihoda na svet do svoje smrti (prim. 2 Kor 8,9). Učil je tudi o škodi, ki jo lahko povzroči navezanost na bogastvo: »Bogataš bo

težko prišel v nebeško kraljestvo«
(Mt 19,23).

Pravičnost kot moralna krepost je trdna drža, po kateri se s stalno in močno voljo vsakomur daje tisto, kar mu pripada. Pravičnost med posameznimi osebami imenujemo *menjalno (komutativno)* pravičnost (npr. odplačilo dolga); *razdelilna (distributivna)* pravičnost »ureja to, kar je skupnost dolžna državljanom sorazmerno z njihovimi prispevki (dajatvami) in njihovimi potrebami« (Katekizem, 2411)^[5]; *legalna* pravičnost pa se tiče tistega, kar državljan dolguje skupnosti (npr. plačevanje pravičnih davkov).

Krepost *solidarnosti* je »trdna in nepreklicna odločitev, da bomo delali za občo blaginjo; se pravi za blagor vseh in vsakega, zakaj v resnici smo vsi odgovorni za vse.«^[6] Solidarnost je »delitev duhovnih dobrin še bolj

kakor delitev gmotnih« (*Katekizem*, 1948).

3. Spoštovanje tuje lastnine

Sedma zapoved prepoveduje po krivici jemati ali obdržati to, kar je tujega, ali povzročati bližnjemu kakršnokoli krivično škodo na njegovih gmotnih dobrinah. *Kraja* ali *tatvina* je zagrešena, kadar so na skrivaj odvzete dobrine bližnjega. *Rop* pomeni nasilno prilaščanje tujih stvari. *Goljufija* je oškodovanje bližnjega s pomočjo prevare, lažnih dokumentov ipd., ali pa neizplačevanje pravične plače. *Oderuštvo* pomeni zahtevati višje obresti od dopustnih za posojeno vsoto (običajno ob izkoriščanju gmotnega položaja bližnjega v potrebi).

»Nravno nedovoljeni načini so tudi: *špekulacija*, s katero kdo skuša umetno spreminjati cenitev dobrin, da bi v škodo drugega iz tega izvlekel

dobiček; *korupcija*, s katero kdo preobrača sodbo tistih, ki morajo odločati v skladu s pravom [npr. podkupovanje javnih ali zasebnih uslužbencev]; *prilaščanje* in *zasebno uporabljanje* družbenega imetja kakega podjetja; *slabo izvršena dela*, *davčna prevara*, *ponarejanje čekov in faktur*, *pretirani izdatki*, *razsipnost*. Prostovoljno povzročati škodo pri zasebni ali javni lastnini nasprotuje nravni postavi in zahteva povrnitev škode« (*Katekizem*, 2409).

»Pogodba je podvržena *menjalni (komutativni) pravičnosti*, ki ureja zamenjave med osebami ob natančnem spoštovanju njihovih pravic. Menjalna pravičnost strogo obvezuje; menjalna pravičnost zahteva zaščito lastninskih pravic, plačevanje dolgov in izpolnjevanje svobodno prevzetih obveznosti« (*Katekizem*, 2411). »Pogodbe [je treba] strogo izpolnjevati, kolikor je

sprejeta obveznost nravno upravičena« (*Katekizem*, 2410).

Obveznost povračila: kdor je storil krivico, mora popraviti povzročeno škodo, kolikor je to mogoče. *Vračilo ukradene dobrine* — ali vsaj želja in sklep po vračilu — je potrebno za prejem zakramentalne odveze. Dolžnost povrnitve obvezuje k dejanju brez odlašanja: krivična zakasnitev poveča škodo upnika in krivdo dolžnika. Fizična ali moralna nezmožnost, dokler traja, opravičuje od obveznosti povračila. Obveznost lahko preneha, na primer, če je dolg odpuščen s strani upnika.^[7]

4. Družbeni nauk Cerkve

Ko Cerkev izpolnjuje svoje poslanstvo oznanjevanja evangelija, »v Kristusovem imenu izpričuje človeku njegovo lastno dostojanstvo in njegovo poklicanost k občestvu oseb; Cerkev človeka uči glede zahtev pravičnosti in miru tako, kakor se

skladajo z božjo modrostjo«
(*Katekizem*, 2419). Celoto teh naukov
o načelih, ki morajo urejati družbeno
življenje, imenujemo *družbeni nauk*
in je del katoliškega moralnega
nauka.^[8]—

Nekatera temeljna načela
družbenega nauka Cerkve so: 1)
presežno dostojanstvo človeške
osebe in nedotakljivost njenih pravic;
2) priznavanje družine kot osnovne
celice družbe, osnovane na
resničnem nerazvezljivem zakonu,
ter potreba po tem, da jo ščitijo in
spodbujajo zakonodaja o zakonski
skupnosti, vzgoja in javna morala; 3)
nauki o skupnem blagru in vlogi
države.

Poslanstvo cerkvene hierarhije je
drugačne narave kot poslanstvo
politične oblasti. Cilj Cerkve je
nadnaraven in njeno poslanstvo je
voditi ljudi k zveličanju. Kadar torej
cerkveno učiteljstvo govori o časnih

zadevah glede skupnega dobrega, to počne z vidika, da se morajo usmeriti k najvišjemu Dobremu, k našemu skupnemu cilju. Cerkev o ekonomskih in družbenih zadevah izreka moralno sodbo, »kadar to zahtevajo osnovne osebne pravice ali zveličanje duš.«^[9]

Pomembno je poudariti, da »ni naloga pastirjev Cerkve, da bi neposredno posegali v politično zgradbo in v organizacijo družbenega življenja. Ta naloga spada k poklicanosti vernih laikov, ki iz svoje lastne pobude sodelujejo s svojimi sodržavljani« (*Katekizem*, 2442).^[10]

5. Gospodarske dejavnosti in družbena pravičnost

»Človeško delo izhaja neposredno od oseb, ustvarjenih po božji podobi in poklicanih, da drug skupaj z drugim in drug za drugega nadaljujejo delo stvarjenja, gospodujejoč zemlji (prim. 1

Mz 1,28; II. vatikanski koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 34; Sv. Janez Pavel II., Okr. *Centesimus annus*, 31). Delo je torej dolžnost: “Kdor noče delati, naj tudi ne jé” (1 Tes 3,10; prim. 1 Tes 4,11). Delo časti Stvarnikove darove in prejete talente. Biti mora tudi odrešujoče« (*Katekizem*, 2427). Ko vrši delo v zedinjenosti s Kristusom, postane človek sodelavec Božjega Sina pri njegovem delu odrešenja. Delo je sredstvo za posvečevanje ljudi in zemeljskih stvarnosti, ki jih oblikuje s Kristusovim Duhom (prim. *prav tam*).^[11]

Pri opravljanju svojega dela ima vsakdo »pravico do gospodarske iniciative; vsakdo naj zakonito uporablja svoje talente, da bi prispeval k izobilju, ki je koristno za vse, in da bi prejel pravične sadove svojih naporov. Skrbno bo pazil, da se bo ravnal po uredbah, ki jih določajo zakonite oblasti z ozirom na skupno blaginjo (prim. Sv. Janez

Pavel II., Okr. *Centesimus annus*, 1. 5. 1991, 32; 34)« (*Katekizem*, 2429).^[12]

Odgovornost države: »Gospodarstvo, posebej tržno gospodarstvo, se ne more razvijati v institucionalni, pravni in politični praznini.

Nasprotno, predpostavlja zagotovilo osebne svobode, lastnine kakor tudi stabilno valuto in učinkovite javne službe. Glavna naloga države je, da to varnost zagotavlja. Tako moreta delavec in proizvajalec uživati sadove svojega dela in se čutita spodbujena, da svoje delo opravljata uspešno in pošteno.«^[13]

Podjetniki so dolžni upoštevati »blagor oseb in ne le povečevanje dobičkov. Ti so seveda potrebni. Dobički omogočajo realiziranje investicij, ki zagotavljajo prihodnost podjetij. Tako jamčijo zaposlitev« (*Katekizem*, 2432). Oni »nosijo pred družbo gospodarsko in ekološko odgovornost za svoje posle.«^[14]

»Dostop do dela in do poklica mora biti brez krivične diskriminacije odprt vsem, moškim in ženskam, zdravim in prizadetim, domačinom in priseljencem (prim. Sv. Janez Pavel II., Okr. *Laborem exercens*, 14. 9. 1981, 19; 22-23.). Z ozirom na okoliščine mora družba s svoje strani državljanom pomagati, da si priskrbijo delo in zaposlitev (prim. Sv. Janez Pavel II., Okr. *Centesimus annus*, 48)« (*Katekizem*, 2433).

»Pravična plača je zakonit sad dela. Odklanjati jo ali zadrževati more pomeniti veliko krivico« (*Katekizem*, 2434).^[15]

Socialna pravičnost. Ta izraz se je začel uporabljati v 20. stoletju v povezavi s svetovno razsežnostjo, ki so jo pridobili problemi pravičnosti. »Družba zagotavlja socialno pravičnost, kadar uresničuje razmere, ki omogočajo združenjem in vsakemu posamezniku dosegati to, kar jim gre po njihovi naravi in

njihovi poklicanosti« (*Katekizem*, 1928).

Pravičnost in solidarnost med narodi.

»Bogati narodi imajo veliko nravno odgovornost glede tistih, ki si sami ne morejo zagotoviti sredstev za svoj razvoj ali so jim to preprečili tragični zgodovinski dogodki. To je dolžnost solidarnosti in ljubezni; to je tudi obveznost pravičnosti, če blaginja bogatih narodov izhaja iz sredstev, ki niso bila plačana, kakor bi bilo pravilno« (*Katekizem*, 2439).

»Direktna pomoč je primeren odgovor na neposredne, izredne potrebe, ki so jih povzročile na primer naravne nesreče, epidemije itd. A taka pomoč ne zadostuje, da bi popravila hudo škodo, ki izhaja iz položajev pomanjkanja, pa tudi ne, da bi za trajno krila potrebe« (*Katekizem*, 2440).

Potrebno je tudi *reformirati* mednarodne ekonomske in finančne

institucije, da bi spodbujale in širile ustrezne odnose z manj razvitimi državami (prim. *prav tam*; Sv. Janez Pavel II., Okr. *Sollicitudo rei socialis*, 30. 12. 1987, 16).

6. Pravičnost in ljubezen

Ljubezen — *forma virtutum*, oblika (forma) vseh kreposti —, ki je na višji ravni od pravičnosti, se ne izraža samo ali predvsem z *dajanjem več* od tega, kar je potrebno strogo po pravici. Je predvsem v razdajanju samega sebe — to je namreč ljubezen — in mora vedno spremljati pravičnost ter jo poživljati od znotraj. Ta vez med pravičnostjo in ljubeznijo se pokaže, na primer, tako, da to, kar moramo dati, damo z veseljem, da skrbimo ne le za pravice druge osebe, marveč tudi za njene potrebe, in da na splošno izvajamo pravičnost z obzirnostjo in razumevanjem.^[16]___

Pravičnost mora vedno *oblikovati* ljubezen. Ni mogoče reševati problemov človeškega sožitja zgolj s pravičnostjo, razumljeno kot nekakšno *ustrezno delovanje* družbenih struktur, ki se zahteva in je anonimno: »Pri reševanju zadev si prizadevaj, da ne bi nikdar pretiraval v pravičnosti in pri tem celo pozabil na ljubezen« (Sv. Jožefmarija, *Brazda*, 973).

Za pravičnost in ljubezen si je treba posebej prizadevati pri oskrbi pomoči potrebnih (revnih, bolnikov itd.). Nikoli ne bo mogoče doseči takšnih družbenih okoliščin, v katerih bi bila osebna skrb za gmotne in duhovne potrebe bližnjega odveč. Opravljanje telesnih in duhovnih del usmiljenja bo vedno potrebno (prim. *Katekizem*, 2447).

»Ljubezen — karitas — bo vedno potrebna, tudi v najbolj pravični družbi. Nobene pravične državne

ureditve ni, ki bi mogla napraviti odvečno služenje ljubezni. Kdor hoče odpraviti ljubezen, je na tem, da zanemari človeka kot človeka. Vedno bo obstajalo trpljenje, ki potrebuje tolažbo in pomoč. Vedno bo obstajala osamljenost. Vedno bodo tudi primeri gmotnega pomanjkanja, v katerih je potrebna pomoč v smislu dejavne ljubezni do bližnjega.

Država, ki hoče za vse poskrbeti in si vse prilašča, postane končno birokratska ustanova, ki ne more dati bistvenega, kar potrebuje trpeči človek, to je vsak človek: ljubečo osebno pozornost.«^[17]

Človeška beda pritegne sočutje Kristusa Odrešenika, ki jo je hotel prevzeti nase in se poistovetiti s svojimi »najmanjšimi brati« (prim. Mt 25, 40). Tudi zato so tisti, ki trpijo bedo, predmet *prednostne* ljubezni s strani Cerkve, ki od začetkov naprej nikdar ni prenehala z delom, da bi

jih razbremenila in jih varovala
(prim. *Katekizem*, 2448).

Pau Agulles

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve,
2401-2463.

Priporočeno branje

Sv. Jožefmarija, Homilija *Živeti pred Bogom in pred ljudmi, v Božji prijatelji*, 154-174.

Copyright © www.si.opusdei.org

[1]To dejstvo pridobi posebno težo v primerih, ko je zaradi resne nevarnosti potrebno poseči po tujih dobrinah za zadostitev osnovnim življenjskim potrebam.

[2]V 20. stoletju so se pokazale nesrečne posledice takšnega pojmovanja, tudi na ekonomski in družbeni ravni.

[3]Prim. Sv. Janez Pavel II., Okr. *Centesimus annus*, 1. 5. 1991, 10; 13; 44.

»Reguliranje gospodarstva samo s centralnim načrtovanjem pokvari družbene vezi pri temelju; če gospodarstvo ureja samo tržni zakon, tedaj zgreši socialno pravičnost, “kajti obstaja veliko človekovih potreb, ki jih tržišče ne more zadovoljiti” (Sv. Janez Pavel II., Okr. *Centesimus annus*, 34). Zelo je treba priporočati razumno reguliranje tržišča in gospodarskih pobud v skladu s pravično hierarhijo vrednot in z ozirom na skupni blagor« (*Katekizem*, 2425).

[4]Prim. Sv. Jožefmarija, *Pot*, 631.

[5]Razdelilna pravičnost vodi tistega, ki ima v družbi oblast, da razdeljuje skupne dobrine, da izkazuje čast in dodeljuje naloge tistemu, ki si to zasluži, brez popuščanja favoriziranja.

[6]Sv. Janez Pavel II., Okr. *Sollicitudo rei socialis*, 30. 12. 1987, 38.

[7]»Tisti, ki so se neposredno ali posredno polastili kake dobrine bližnjega, so jo dolžni povrniti ali dati kaj enakovrednega v naravi ali v gotovini, če je stvar izginila, pa tudi sadove in dobičke, ki bi jih zakonito prejel njen lastnik. Prav tako so dolžni povrniti sorazmerno s svojo odgovornostjo in s svojim dobičkom vsi tisti, ki so bili kakorkoli udeleženi pri tatvini ali so od nje imeli dobiček, vedoč za stvar; na primer tisti, ki bi tatvino naročili, pomagali ali prikrivali« (*Katekizem*, 2412).

V primeru, da ni mogoče najti lastnika neke dobrine, jo lahko

imetnik v dobri veri obdrži v lasti;
imetnik v slabi veri — npr. ker jo je ukradel — jo mora nameniti za uboge ali za dobrodelne dejavnosti.

[8]Prim. Sv. Janez Pavel II., Okr. *Sollicitudo rei socialis*, 41.

[9]II. vatikanski koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 76; prim. *Katekizem*, 2420.

[10]»Socialno delovanje more vključevati množstvo (pluralnost) konkretnih poti. Vselej bo imelo pred očmi skupni blagor in se skladalo z evangeljskim oznanilom in z učenjem Cerkve. Naloga vernih laikov je, da “s krščansko vnemo vnašajo življenje v zemeljske stvarnosti in v njih delujejo kot delavci za mir in pravičnost” (Sv. Janez Pavel II., Okr. *Sollicitudo rei socialis*, 47)« (*Katekizem*, 2442). Prim. tudi Sv. Janez Pavel II., Okr. *Sollicitudo rei socialis*, 42.

»Duhovnik mora govoriti (...) o krščanskih krepostih — prav o vseh — in o tem, kakšne zahteve in konkretna dejanja morajo te kreposti pomeniti v različnih življenjskih okoliščinah ljudi, h katerim se obrača pri opravljanju svoje službe. Prav tako jih mora učiti, naj spoštujejo in cenijo dostojanstvo in svobodo, ki jo Bog daje ustvarjeni človeški osebi, ter posebno nadnaravno dostojanstvo, ki ga kristjan prejme pri krstu.

Noben duhovnik, ki izpolnjuje to svojo službeno dolžnost, ne bo mogel nikdar— razen po nevednosti ali v slabi veri — biti obtožen *vmešavanja v politiko*. O njem ne bo mogoče reči niti tega, da bi ob podajanju tega nauka posegal v *specifično apostolsko delo, ki pripada laikom* in s katerim krščansko urejajo časne strukture in dejavnosti« (Sv. Jožefmarija, *Pogovori*, 5).

[11]»Poklicne dejavnosti — tudi gospodinjsko delo je prvorazreden poklic — pričujejo o dostojanstvu človeškega bitja; so priložnost za razvoj osebnosti; vez enotnosti z drugimi; vir sredstev; način za prispevanje k izboljšanju družbe, v kateri živimo, in za spodbujanje napredka vsega človeštva ... — Za kristjana se ta pogled podaljša in razširi še bolj, kajti delo — ki ga je Kristus prevzel kot nekaj odrešenega in odrešujočega — se spremeni v sredstvo in pot svetosti, v konkretno dejavnost, ki jo je mogoče posvetiti in ki posvečuje (Sv. Jožefmarija, *Kovačnica*, 702). Prim. Sv.

Jožefmarija, *Jezus prihaja mimo*, 53.

[12]»Spoštuj vse svoje državljanske dolžnosti, brez da bi se hotel izogniti izpolnjevanju katerekoli obveznosti; in uveljavljaj vse svoje pravice v skupno dobro, ne da bi kogarkoli neprevidno izključeval. — Tudi v tem

moraš dajati krščanski zgled« (Sv. Jožefmarija, *Kovačnica*, 697).

[13]Sv. Janez Pavel II., Okr. *Centesimus annus*, 48. Prim. *Katekizem*, 2431.

»Druga naloga države obstoji v tem, da nadzira in vodi izvajanje človekovih pravic na gospodarskem področju. Toda prva odgovornost na tem področju ni na strani države, temveč pri posameznikih, različnih skupinah in združenjih, v katerih se izraža družba« (*prav tam*).

[14]Prim. *prav tam*, 37.

[15]»«Končno je treba delo tako nagrajevati, da so človeku dane možnosti za dostojno gmotno, socialno, kulturno in duhovno življenje, upoštevajoč pri tem nalogo in dejansko donosnost vsakega posameznika, pa tudi položaj podjetja in skupno blaginjo» (II.

vatikanski koncil, Konst. *Gaudium et spes*, 67, 2)« (*Katekizem*, 2434).

[16]»Da bi od stroge pravičnosti prišli do obilja ljubezni, je treba prehoditi dolgo pot. Ni veliko tistih, ki vztrajajo do konca. Nekateri se zadovoljijo s tem, da pridejo samo do praga: v njih ni pravičnosti, omejijo se na malce dobrodelnosti, ki jo označijo kot ljubezen do bližnjega. Ne spoznajo, da je tisto, kar storijo, le majhen del tega, kar bi morali narediti. Tako zadovoljni so sami s sabo kakor tisti farizej, ki je mislil, da je v zvrhani meri izpolnil postavo, ker se je postil dva dni v tednu in plačeval desetino od vsega, kar je imel (prim. *Lk* 18,12)« (Sv. Jožefmarija, *Božji prijatelji*, 172). Prim. *prav tam*, 83; Sv. Jožefmarija, *Kovačnica*, 502.

[17] Benedikt XVI., Okr. *Deus caritas est*, 25. 12. 2005, 28.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sl-si/article/tema-36-sedma-bozja-
zapoved/](https://opusdei.org/sl-si/article/tema-36-sedma-bozja-zapoved/) (3. Apr. 2025)